

Põhikooli geograafia ainekava

Õppeaine kirjeldus

Geograafia on integreeritud õppeaine, kus käsitletakse loodus- ja sotsiaalteaduste valdkonda kuuluvaid teemasid – loodusgeograafia ja inimgeograafia. Geograafiat õppides kujuneb arusaam Maast kui tervikust ning keskkonna ja inimtegevuse vastastikusest mõjust. Näidispiirkondade kaudu saab õpilane ülevaate looduses ja ühiskonnas toimuvatest nähtustest, protsessidest ning ruumilisest levikust ja seostest. Kooligeograafiat õppides areneb õpilaste keskkonnateadlikkus ja arusaam loodusressursside piiratusest. Võetakse omaks säästliku eluviisi ja jätkusuutliku arengu idee ning keskkonda väärtustavad hoiakud.

Maailma looduse-, rahvastiku- ja kultuurigeograafia käsitlemine loob aluse mõistvale ja tolerantsele suhtumisele teistesse rahvastesse ja nende kultuuritraditsioonidesse. Globaliseeruvus maailmas toimetulemiseks on vaja tunda ja väärtustada ka Eesti, oma kodumaa loodust, rahvastikku ja kohta Euroopas ning maailmas.

Geograafias õpitav esitatakse probleemipõhiselt ning igapäevaelu ja kodukohaga seostatult. Kasutatakse erinevaid aktiivõppevorme. Arendatakse kaardilugemise ja infotehnoloogia kasutamist. Uurimusliku õppega omandavad õpilased mitmesuguseid oskusi. Õppetöös lähtutakse õpilaste individuaalsetest iseärasustest ja võimetest. Arendatakse võimete mitmekülgust ja pööratakse tähelepanu õpimotivatsiooni kujundamisele

Pädevused

Loodusainetes saavad õpilased tervikülevaate looduskeskkonnas valitsevatest seostest ja vastastikmõjudest ning inimtegevuse mõjust keskkonnale. Loodusainete õpetamise kaudu kujundatakse õpilastes kõiki riikliku õppekava üldosas kirjeldatud üldpädevusi.

Kultuuri- ja väärtuspädevus.

Kujundatakse positiivne hoiak kõige elava ja ümbritseva suhtes, arendatakse huvi loodusteaduste kui uusi teadmisi ja lahendusi pakkuva kultuurinähtuse vastu, teadvustatakse loodusliku mitmekesisuse tähtsust ning selle kaitse vajadust, väärtustatakse jätkusuutlikku ja vastutustundlikku eluviisi ning kujundatakse tervislikke eluviise.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus.

Õpitakse hindama inimtegevuse mõju looduskeskkonnale, teadvustatakse kohalikke ja globaalseid keskkonnaprobleeme ning leitakse neile lahendusi. Olulisel kohal on dilemmaprobleemide lahendamine, kus otsuseid langetades tuleb loodusteaduslike seisukohtade kõrval arvestada inimühiskonnaga seotud aspekte – seadusandlikke, majanduslikke ning eetilisi-moraalseid seisukohti. **Sotsiaalsed pädevused** kujundavad ka loodusainetes rakendatavad aktiivõppemeetodid: rühmatöö uurimuslikus õppes ja

dilemmaprobleeme lahendades, vaatlus- ja katsetulemuste analüüs ning kokkuvõtete suuline esitus.

Enesemääratluspädevus kujuneb õpiülesannete kaudu, kus õpilasi suunatakse analüüsima oma nõrku ja tugevaid külgi. Õpipädevus areneb, kui õpilane mõistab, et õpitud saab rakendada igapäevaelus ja edaspidistes õpingutes ning tulevases kutsetöös.

Õpipädevus.

Erinevate õpitegevuste kaudu arendatakse probleemide lahendamise ja uurimusliku õppe rakendamise oskust: õpilased omandavad oskused leida loodusteaduslikku kujuneb õpiülesannete kaudu, kus õpilasi suunatakse analüüsima oma nõrku ja tugevaid külgi. Õpipädevus areneb, kui õpilane mõistab, et õpitud saab rakendada igapäevaelus ja edaspidistes õpingutes ning tulevases kutsetöös. Õpipädevuse arengut toetavad IKT-põhised õpikeskkonnad, mis kiire ja individualiseeritud tagasiside kaudu võimaldavad rakendada erinevaid õpistrateegiaid.

Suhtluspädevus.

Õppes on tähtsal kohal loodusteadusliku info otsimine erinevatest allikatest, sh internetist, leitud teabe analüüs ja tõepärasuse hindamine. Olulisel kohal on vaatlus- ja katsetulemuste korrektne vormistamine ning kokkuvõtete kirjalik ja suuline esitus. Ühtlasi arendavad kõik loodusained vastavatele teadusharudele iseloomulike mõistete ja sümbolite korrektset kasutamist nii abstraktses teaduslikus kui ka konkreetses igapäevases kontekstis.

Matemaatika- ja loodusteaduste- ning tehnoloogiaalane pädevus.

Õpitakse mõistma loodusteaduslikke küsimusi, teaduse ja tehnoloogia tähtsust ning mõju ühiskonnale, kasutama uut tehnoloogiat ja tehnoloogilisi abivahendeid õppeülesannete lahendamiseks ning tegema igapäevaelus tõenduspõhiseid otsuseid. Kõigis loodusainetes koostatakse ja analüüsitakse arvjooniseid, võrreldakse ning seostatakse eri objekte ja protsesse. Uurimusliku õppe vältel esitatakse katse- või vaatlusandmeid tabelitena ja arvjoonistena ning seostatakse arvulisi näitajaid lahendatava probleemiga.

Ettevõtlikkuspädevuse arengut toetavad uurimuslikud tööd ja projektid. Õpitakse probleeme nägema, püstitama eesmärged ja leidma lahendusi.

Digipädevus arengut toetab tahvelarvutite ja nutitelefonides interaktiivsete kaartide kasutamine.

Lõiming teiste valdkonnapädevuste ja ainevaldkondadega

Matemaatika – arendab jooniste, diagrammide, tabelite jms andmete lugemise ja tõlgendamise oskust. Nende koostamisel ja esitamisel õpib kasutama erinevaid mõõtühikuid.

Ajalugu – hakkab mõistma seoseid inimühiskonna arengu ja maadeavastuste ning inimasustuse ja keskkonnatingimuste vahel.

Emakeel – väljendusoskuste arendamine piirkondade kirjeldamisel ja iseloomustamisel.

Võõrkeel – sõnavara täiendamine mitmesuguste infoallikatega töötades ning kohanimede õigekirja ja hääldamise omandamine.

Füüsika – looduses toimivate nähtuste ja protsesside selgitamisel on vaja osata näha seoseid füüsikas õpitud teadmistega.

Bioloogia – elus ja eluta looduse vastastikuste seoste ning inimtegevusega kaasnevate keskkonnaprobleemide mõistmine.

Läbivad teemad

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine – näidete toomine ja arutelud õpitava rakendusest igapäevaelus ning geograafiaga seotud elukutsete tundmaõppimine.

Keskkond ja jätkusuutlik areng – ühiskonnas ja keskkonnas toimivate protsesside seoste tundma õppimine ning inimtegevuse tagajärgede prognoosimine ja negatiivsete mõjude ennetamise võimaluste analüüsimine.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus – kodanikuõiguste ja -kohustuste tunnetamine seostub keskkonnaküsimustega.

Teabekeskond – erinevate teabeallikate kasutamine ja info kriitiline hindamine.

Tehnoloogia ja innovatsioon – mitmed võimalused IKT kasutamiseks, sh uurimuslike tööde tegemiseks.

Tervitus ja ohutus – keskkonna ja tervise vahelised seosed. Liikumisvõimaluste laienemisel globaliseerivas maailmas on ohutust tagavad käitumisjuhised eriti olulised.

Väärtused ja kõlblus – kujuneb keskkonda ja jätkusuutlikku arengut väärtustav hoiak.

Kultuuriline identiteet – maailma kultuuriline mitmekesisus ja sellest tulenev tolerantsus erinevate kultuuride ja keelte suhtes.

7. klass

Kursuse maht on 35 tundi (1 ainetund nädalas)

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Taotletakse, et õpilane:

- tunneb huvi geograafia vastu ja saab aru selle tähtsusest ja seostest igapäevaeluga ning ühiskonna arenguga;
- väärtustab nii kodukohta, Eesti kui ka teiste maade looduslikku ja kultuurilist mitmekesisust;

- mõistab inimtegevuse sõltumist Maa piiratud ressurssidest ja inimtegevuse tagajärgi keskkonnale;
- rakendab loodusteaduslikku meetodit probleeme lahendades;
- kasutab teabeallikaid ja hindab kriitiliselt neis sisalduvat infot;
- omandab ülevaate geograafiaga seotud elukutsetest;
- omandab projektitöö kogemusi, osaledes erinevates koostöötegevustes.

Õppesisu

Käsitletavad teemad:

- kaardiõpetus (9 tundi),
- geoloogia (9 tundi),
- pinnamood (8 tundi),
- rahvastik (8 tundi).

Praktilised tööd ja IKT kasutamine:

- ülesanded kooliümbruse kaardiga, ilmakaarte ja asimuudi määramine;
- info leidmine interaktiivse kaardi abil;
- kivimite tundmine ja võrdlemine;
- teabeallikate abil lühiülevaate koostamine geoloogilisest nähtusest, pinnavormidest, pinnamoest, riigi üldandmetest ja asendist.

Õpitulemused

Õpilane:

- huvitub looduses ja ühiskonnas toimuvast, seostab geograafiateadmisi igapäeva eluga ning tehnoloogia arenguga;
- on saanud ülevaate looduse ja ühiskonna olulisematest nähtustest ja protsessidest ning saab aru nende ruumilisest paiknemisest ja vastastikustest seostest;
- suhtub vastutustundlikult elukeskkonda, väärtustades nii kodukohta, Eesti kui maailma loodust ja kultuuri;
- kasutab omandatud teadmisi ja meetodeid probleemide lahendamisel;
- oskab kasutada teabeallikaid geograafiainfo leidmiseks, analüüsib, sünteesib ja hindab kriitiliselt neis sisalduvat teavet;
- omab ülevaadet geograafiaga seotud elukutsetest, hindab omandatud teadmisi ja oskusi karjääri planeerides. On motiveeritud elukestvaks õppeks.

Metoodilised soovitused

7. klassis alustatakse geograafia õppimist eraldi aiena, seetõttu on vajalik ära näidata seosed varem loodusõpetuses õpitu ja geograafia vahel. Positiivset suhtumist ainesse saab kujundada vaatluste ning praktiliste tööde ja IKT oskusliku rakendamisega. Praktilised tööd on soovitatav läbi viia rühmades. Võimekamatel õpilastel võib loodusteaduslike tööde läbiviimisel lubada rohkem iseseisvust ja üksteise hindamist, ka mitmesuguste teabeallikate kasutamist.

8. klass

Kursuse maht on 70 tundi (2 ainetundi nädalas).

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Taotletakse, et õpilane:

- saab ettekujutuse, mis tegurid mõjutavad kliima kujunemist ühes või teises maailma piirkonnas;
- arendab kaardilugemisoskust, nähtuste seostamise oskust, võrdlemisoskust ja diagrammide lugemisoskust;
- saab ettekujutuse vee jaotumisest ja ringlusest Maal;
- õpib tundma maailmamere eri osasid ja nende omaduste erinevusi;
- oskab kaartide ja infoallikate abil iseloomustada ja võrrelda veekogusid;
- saab loodusvööndite õppimisel teadmisi Maa tsonaalsusest ning looduses esinevate protsesside seostest, samuti looduse ja inimtegevuse vastastikustest seostest;
- mõistab Maa erinevate osade seotust, et kujuneks tervikpilt Maast.

Õppesisu

Käsitletavad teemad:

- Kliima (20 tundi);
- Veestik (20 tundi);
- Loodusvööndid (30 tundi).

Praktilised tööd ja IKT kasutamine:

- Internetist ilmakaartide leidmine ja selle põhjal ilma iseloomustamine etteantud kohas;
- Kliima võrdlemine kliimakaartide ja -diagrammide järgi kahes erinevas kohas ja erinevuste selgitamine;
- Jooniste, fotode, sh satelliitfotode ja kaartide järgi vooluvee kulutava ja kuhjava tegevuse uurimine etteantud jõe erinevatel lõikudel;
- Teabeallikate järgi ülevaate koostamine etteantud mere kohta;
- Teabeallikate põhjal etteantud piirkonna iseloomustuse koostamine, kus on

analüüsitud looduskomponentide vastastikuseid seoseid ning inimtegevust ja keskkonnaprobleeme;

- Ühe loodusvööndi kohta mõistekaardi koostamine.

Õpitulemused

Õpilane:

- huvitub looduses toimuvast, seostab geograafiateadmisi igapäevaeluga. Leiab teavet Eesti ja muu maailma kliima ja ilmaolude kohta ning teeb selle põhjal praktilisi järeldusi oma tegevust ja riietust planeerides;
- on omandanud ülevaate Maa veekogudest ning saab aru nende ruumilisest paiknemisest ja vastastikustest seostest. Võrdleb meresid ja siseveekogusid ja põhjendab nende erinevusi;
- suhtub vastutustundlikult elukeskkonda, väärtustades nii kodukoha, Eesti kui maailma loodust ja kultuuri;
- oskab kasutada teabeallikaid geograafiainfo leidmiseks, analüüsib, sünteesib ja hindab kriitiliselt neis sisalduvat teavet;
- oskab koostada teabeallikate abil etteantud piirkonna loodusgeograafilise iseloomustuse;
- toob näiteid inimtegevuse võimalustest ja mõjust keskkonnale erinevates loodusvööndites.

Metoodilised soovitused

Kliima ja veestikuga seotud nähtuste ja protsesside selgitamisel tuleb kasutada jooniseid ja animatsioone. Geograafiliste objektide leidmisel ja kandmisel kontuurkaardile kasutada atlant. Loodusvööndite taimestiku ja loomastiku tutvustamiseks on hea kasutada pilte ja filmimaterjali. Teabeallikate kasutamiseks, iseloomustuste koostamiseks ja analüüsivate ülesannete lahendamiseks anda nõrgematele õpilastele kava või märksõnad. Õpetada koostama mõistekaarte erinevate teemade kohta. Loodusprotsesside iseloomustuste ja võrdluste koostamisel ja arutelude läbiviimisel kasutada paaris- või rühmatööd.

9. klass

Kursuse maht on 70 tundi (2 ainetundi nädalas).

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Taotletakse, et õpilane:

- mõistab Eestit Euroopa ja maailma kontekstis ning tal tekib terviklikum pilt looduses esinevatest nähtustest ja protsessidest;

- õpib nägema seoseid keskkonna ja inimtegevuse vahel vee-, kliima- ja majandusteemade õppimisel;
- õpib tundma Eesti ja Euroopa rahvastikuprotsesse;
- omandab oskusi eri allikatest pärit info analüüsimiseks, sh diagrammide ja tabelite kasutamiseks;
- õpib mõistma ühiskonnas toimuvaid protsesse ja nende seoseid looduskeskkonnaga;
- saab aru energiaressursside tähtsusest kaasaegses ühiskonnas ja mõistab nende säästmise vajadust;
- omandab algteadmisi transpordi tähtsusest majandusele üldse ja turismile kui väga kiiresti arenevale harule tänapäeva maailmas.

Õppesisu

Käsitletavad teemad:

- Euroopa ja Eesti loodusgeograafia asend, pinnamood ja geoloogia (10 tundi);
- Euroopa ja Eesti kliima (8 tundi);
- Euroopa ja Eesti veestik (7 tundi);
- Euroopa ja Eesti rahvastik (10 tundi);
- Euroopa ja Eesti asustus (8 tundi);
- Euroopa ja Eesti majandus (10 tundi);
- Põllumajandus ja toiduainetööstus (7 tundi);
- Euroopa ja Eesti teenindus (10 tundi).

Praktilised tööd ja IKT kasutamine:

- Eesti ja mõne Euroopa riigi geograafilise asendi võrdlemine;
- Teabeallikate põhjal ülevaate koostamine kodumaakonna pinnamoest ja maavaradest ning seostamine geoloogilise ehitusega;
- Interneti andmete põhjal ilma võrdlemine etteantud kohtades ning erinevuste põhjendamine;
- Kodukoha joogivee, selle omaduste ja kasutamise uurimine;
- Teabeallikate järgi oma koduasula rahvastiku analüüsimine;
- Rahvastikupüramiidi põhjal rahvastiku soolis-vanuselise koosseisu analüüsimine etteantud Euroopa riigis;
- Lühiuurimuse koostamine koduasulast ja selle kujunemisloost;
- Kahe Euroopa riigi energiaallikate kasutamise analüüsimine elektrienergia tootmisel;
- Toidukaupade päritolu uurimine ning kodu- ja välismaise kauba osatähtsuse

hindamine tootegrupiti;

- Teabeallikate põhjal ülevaate koostamine oma linna või maakonna turismiarengu eeldustest ja peamistest vaatamisväärsustest;
- Reisi marsruudi ja graafiku koostamine, kasutades teabeallikaid.

Õpitulemused

Õpilane:

- oskab iseloomustada ja võrrelda Eesti ja Euroopa riikide asendit, pinnamoodi ja geoloogilist ehitust;
- nimetab ja leiab kaardilt Euroopa ja Eesti olulisemad pinnamoe suurvormid;
- iseloomustab Euroopa ja Eesti kliima regionaalseid erinevusi ja selgitab kliimat kujundavate tegurite mõju etteantud koha kliimale;
- mõistab kliimamuutuste uurimise olulisust ja toob näiteid kliimamuutuste võimalike tagajärgede kohta;
- iseloomustab Läänemere eripära ja keskkonnaprobleeme ja toob näiteid nende lahendusvõimalustest;
- selgitab soode ökoloogilist ja majanduslikku tähtsust ning levikut Eestis ja Euroopas; põhjavee kujunemist ja kasutamist Eestis;
- nimetab ja leiab kaardilt Euroopa ja Eesti olulisemad rannajoone objektid ja siseveekogud;
- iseloomustab ja analüüsib teabeallikate info abil Eesti ja Euroopa rahvastikuga seotud protsesse ja probleeme;
- analüüsib loodusressursside, tööjõu, kapitali ja turgude mõju Eesti majandusele;
- mõistab energiamajanduse tähtsust, toob näiteid Euroopa ja Eesti energiaprobleemide kohta. Tunneb energia säästmise võimalusi ning väärtustab säästlikku energia tarbimist;
- iseloomustab põllumajanduse arengueeldusi Eestis ning põhjendab spetsialiseerumist;
- toob näiteid põllumajandusega seotud keskkonnaprobleemide ja nende lahendamise võimaluste kohta;
- mõistab kodumaise toidukauba eeliseid ja väärtustab Eesti tooteid;
- iseloomustab ja analüüsib turismi arengueeldusi Eestis ja Euroopas. Toob näiteid turismimajanduse positiivsete ja negatiivsete mõjude kohta piirkonna majandus- ja sotsiaalelule ning looduskeskkonnale;
- analüüsib transpordiliikide eeliseid ja puudusi. Toob näiteid Euroopa peamiste

transpordikoridoride kohta. Väärtustab keskkonnasäästlikku transpordi kasutamist.

Metoodilised soovitus

Asendi ja loodustingimuste iseloomustamisel ja võrdlemisel on soovitatav kasutada jooniseid ja kaarte. Geograafiliste objektide leidmisel ning nende märkimisel kontuurkaardile kasutada atlast. Kliima ja veestiku nähtuste ja protsesside õppimisel tuleb kasutada animatsioone, kliima- ja ilmakaarte. Konkreetse koha ilma iseloomustamisel kasutada ilmakaarte Internetist. Rühmatööna on kasulik analüüsida erinevate teemade juures keskkonnaprobleeme ja otsida neile lahendusvõimalusi. Iseloomustuste ja analüüside koostamisel rahvastiku ja majandusteemade õppimisel kasutada erinevaid teabeallikaid. Rollimängu käigus on kasulik tutvuda eri seisukohtadega majandusharude käsitlemisel. Lühiuurimuse läbiviimiseks toiduainete päritolumaade ja hindade võrdlemiseks koguvad õpilased andmeid erinevatest kauplustest.

Hindamine

Õpitulemuste hindamisel lähtutakse põhikooli riikliku õppekava üldosa ja teiste hindamist reguleerivate õigusaktide käsitlusest. Hinnatakse suuliste vastuste, kirjalike ja/või praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel. Hindamisel arvestatakse õpilase teadmiste ja oskuste vastavust ainekavaga taotletavatele õpitulemustele. Hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega.

Oluline on hinnata nii erinevate mõtlemistasandite arendamist geograafia kontekstis kui ka uurimuslike ja otsuste tegemise oskuste arendamist. Nende suhe hindamisel vastavalt 80% ja 20%. Mõtlemistasandite arendamisel peaks 50% hindest moodustama madalamat järku ja 50% kõrgemat järku mõtlemistasandite oskuste rakendamist eeldavad ülesanded. Protsessihindamisel kasutatakse nii suulist kui ka kirjalikku küsitlust. Arvestuslikul hindamisel kasutatakse ainult kirjalikku küsitlust.

Kokkuvõttev hinne kujuneb nii protsessihinnetest kui arvestuslikest hinnetest, kusjuures suurem osatähtsus on arvestuslikel hinnatel.